

Innehåll

Bakgrund	2
Förslag för asylrätten i Sverige	4
1. Återinför permanenta uppehållstillstånd som huvudregel	
2. Frysl användandet av medicinska åldersbedömningar i asylärenden i väntan på utredning	
3. Särskilt skyddsbehövande ska bara prövas av handläggare med adekvat utbildning	
4. Stoppa alla utvisningar till Afghanistan	
5. Amnesti för alla ensamkommande unga som varit i Sverige över ett år	
6. Ta bort försörjningskravet vid familjeåterförening.	
7. Familjeåterförening – Sista länken-förening	
8. Uppdatera dagersättningen för asylsökande	
9. Återinför synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter samt övriga skyddsbehövande som skäl för uppehållstillstånd	
10. Fördubbla mottagningen av kvotflyktingar	
11. Integrera barnperspektivet i asylprövningsprocessen	
12. PUT åt människor i Limbo	
13. Avskaffa udda-rekvisitet för tillämpning av den humanitära tillståndsgrunden "synnerligen ömmande omständigheter"	
14. Stärkt rättssäkerhet i förvarsärenden	
15. Migrationsverket och berörda rättsinstanser ska tilldelas höjda anslag för mer rättssäker asylprocess och effektiviserad beredningsprocess	
Förslag för asylpolitik på EU-nivå	13
16. Dublinförordningen behöver reformeras för ett mer rättssäkert mottagande	
17. EU-bonusar till länder som tar ansvar för det gemensamma flyktingmottagandet	
18. Avskaffa transportörsansvaret och ID-kontroller som syftar till att försvåra för asylsökande	
19. Öka de internationella sök- och räddningsaktionerna på Medelhavet	
20. Inför sanktioner mot EU-medlemsländer som drar sig undan sitt ansvar i flyktingpolitiken	
21. Bygg en frivillig koalition mellan de stater som vill ta ansvar och gå före	
22. Villkora Schengen-samarbetet med efterlevnad av gemensamma normer för flykting- och asylmottagande	
23. Ingen förlängning av avtalet med Turkiet	

Bakgrund

Hösten 2015 visade folkrörelsesverige sin bästa sida. I en sällan skådad anda av solidaritet öppnade privatpersoner och civilsamhälle sina hem och hjärtan för de många människor som flytt genom Europa för att undkomma kriget i Syrien. Tidigare samma år hade bilden av den döda treåringen Alan Kurdi väckt omvärldens indignation och medkänsla. Även Sverige hade för en tid ruskat av sig flera år av hårdför ”asylkritisk” debatt och stod redo att ta sitt medmänskliga ansvar.

På bara två månader hösten 2015 tog Sverige emot 80 000 asylsökande. Det är en humanitär bragd för ett litet land och något som vi alltid ska vara stolta över att ha genomfört.

Sedan kom den så kallade ”kovändningen”. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap slog larm om att viktiga samhällsfunktioner skulle ha svårt att klara av ansträngningen. Alla flyktingar kunde inte garanteras tak över huvudet. Regeringen lade fram en tillfällig asyllagstiftning som innebar att Sveriges asylmottagande tillfälligt skulle anpassas till de lägsta nivåerna som tilläts enligt gällande EU-rätt och internationella konventioner.

Två ord inpräntades i offentligheten och har följt debatten om asylrätten sedan dess: ”systemkollaps” och ”andrum”. Bilden av att de svenska systemen var på väg att kollapsa under hösten 2015 har sedermera kommit att nyanseras. Sverige ställdes inför en extraordinär situation, men viljan att hjälpa och engagera sig hos vanligt folk var likaledes extraordinär. Den föresvävade systemkollapsen skedde snarare på europeisk nivå. Det var EU-samarbetet som brast, och det till stor del på grund av en allt starkare ny högerpopulism runtom i Europa. Cirka 25 procent av européerna röstar idag på ett högerpopulistiskt parti.

Talepunkten om ”anständigt mottagande” blev en murbräcka i debatten hösten-vintern 2015. I debatten framstod det ibland som viktigare att Sverige inte tvingades improvisera fram tillfälliga sovplatser än att faktiskt rädda så många människoliv som möjligt. Det är sant att det svenska mottagningssystemet utsattes för stora påfrestningar och det fanns skäl för regeringen att agera. Men de åtgärder som reglerades i den tillfälliga lagen blev alldeles för långtgående. Dessutom kombinerades de restriktiva åtgärderna med en ny politisk retorik, där fokus flyttades från flyktingarnas utsatthet till de svenska problemen. I stället för att bejaka och ta avstamp i medborgarnas och folkrörelsernas solidaritet och engagemang för flyktingarna inramades den nya politiken med auktoritära formuleringar om nödvändigheten av att minska antalet människor som kom till Sverige för att söka asyl.

Under åren som har gått sedan den tillfälliga lagen trädde i kraft har vi istället sett en ny situation växa fram. Många goda krafter har tappat sugen medan den ”invandringskritiska” opinionen tillfälligt vuxit i styrka. För många asylsökande är situationen alltjämt oviss. I debatten tycks flera av de politiska partierna närmast tävla med varandra om vem som vill att Sverige ska ta emot minst antal flyktingar. Till och med den mänskliga rättigheten att söka asyl ifrågasätts.

Över tid har vi sett hur frågan har delat Socialdemokraterna. Under valrörelsen våren 2018 demobiliserades många trogna partimedlemmar av en retorik från partiledningen som verkade främmande och snarare verkade tävla med partierna på högerkanten.

Gävle var en av få S-kommuner som markerade utåt mot partiets retorik under valrörelsen, men var också en av få kommuner där partiet faktiskt gick framåt, som riksdagsledamoten Elin Lundgren konstaterar¹.

5 Hösten 2015 stod socialdemokratin inför ett val. Man kunde välja att bejaka och lita på det stora engagemanget från folkrörelser och privatpersoner som fyllde gator och tågstationer, eller att ge vika för den mer medialt slagkraftiga och högröstade nya högerpopulismen. Såsom politiken utformades, och framför allt i hur den retoriskt motiverades, valde partiet i alltför stor utsträckning det senare.

10 Idag lever vi ännu som parti och som samhälle i sviterna av det beslutet. Nu har en parlamentarisk migrationspolitisk kommitté tillsatts för att utreda vad som ska ersätta den tillfälliga asyllagen, och utspelen från partierna avlöser varandra.

15 Det är viktigt att den migrationspolitiska kommittén formulerar förslag som bryter den onda cirkeln och som inte ensidigt fokuserar på migrationens problem utan också på dess möjligheter. Sverige ska vara ett internationellt humanitärt föredöme när det gäller asyl- och flyktingpolitiken. Denna programtext är avsedd att stimulera till debatt som möjliggör en sådan utveckling.

---

¹ <http://elinlundgren.se/2019/10/04/i-dag-i-aktuellt-i-politiken-text-av-mig/>

Förslag för asylrätten i Sverige

1. Återinför permanenta uppehållstillstånd som huvudregel

5 Sedan 1985 har permanenta uppehållstillstånd (PUT) varit huvudregel i Sverige för den som befunnits ha skyddsgrund. S partikongress beslöt i april 2019 att Socialdemokraternas principiella inställning är att ”permanenta uppehållstillstånd och möjlighet till familjeåterförening ökar tryggheten och främjar en bra etablering”.

10 I samband med införandet av den tillfälliga migrationslagen 2015 ersattes ändå de permanenta uppehållstillstånden med tillfälliga uppehållstillstånd (TUT) som huvudregel. Förändringen genomfördes trots att det råder stor enighet inom arbetarrörelsen om att permanenta uppehållstillstånd är att föredra.

15 Tillfälliga uppehållstillstånd leder till ökad psykisk ohälsa genom ovisshet om framtiden. Unga barn drabbas särskilt hårt när de tvingas lämna det enda land de har en relation till. TUT riskerar därigenom att kränka principen om barnets bästa som regleras i Barnkonventionens artikel 3 samt i Utlänningslagen.

20 TUT leder till minskade incitament för integration, i form av bl a arbetsökande och språkinläring, så att den enskildes etablering försvåras. Migrationsverket och migrationsdomstolarna är redan hårt ansträngda, men tvingas lägga resurser på att ta hand om uppföljningen av de tillfälliga uppehållstillstånden.

25 Syftet med införandet av de tillfälliga uppehållstillstånden var att få flyktingar att söka sig till andra länder än Sverige för att söka asyl. Men det saknas forskning som entydigt visar varför asylsökande söker sig till vissa länder. Mer sannolikt är att flera faktorer samverkar, som exempelvis geografiska avstånd, möjligheten till rättssäker asylprövning och möjligheterna att få arbete och bostad, familjeåterförening, samt var den som flyr har landsmän, vänner och familj.

De flyktingar som nu kommer till Europa och Sverige har i de flesta fallen flytt från konflikter som av alla prognoser att döma kommer att bli långvariga, varför dessa flyktingar sannolikt inte kommer att kunna återvända under överskådlig tid.

30 2. Frysl användandet av medicinska åldersbedömningar i asylärenden i väntan på utredning

35 Många unga ensamkommande har fått avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd efter att ha genomgått medicinska åldersbedömningar. Dessa medicinska åldersbedömningar har mött stark kritik för att inte vara tillförlitliga och därför heller inte leva upp till svenska kriterier för rättssäkerhet.

Läkare som arbetar på Rättsmedicinalverket (RMV) har dömt ut den använda metoden som direkt olämplig, och inget annat land använder heller en sådan modell för medicinska åldersbedömningar. Sveriges samtliga tre professorer i rättsmedicin har i en gemensam debattartikel riktat stark kritik

mot åldersbedömningarna. De skriver bland annat att det vetenskapliga underlaget för metoden är svagt och att rättsläkarnas integritet är hotad.

5 Svenska läkaresällskapet, Barnläkarföreningen och Statens medicinsk-etiska råd har samtliga krävt en oberoende granskning av den metod Sverige använder för medicinska åldersbedömningar i handläggningen av asylärenden. Under våren 2019 beslöt regeringen att tillsätta en sådan utredning.

Därför bör regeringen i konsekvensens namn frysa användningen av denna metod för medicinsk åldersbedömning fram till dess att utredningen är klar. Annars finns risken att enskilda individer även fortsättningsvis får avslag på sina ansökningar om uppehållstillstånd baserat på undersökningar som inte är tillförlitliga. Rättssäkerheten måste värnas.

10

3. Särskilt skyddsbehövande ska bara prövas av handläggare med adekvat utbildning

Hbtq-personer och konvertiter riskerar förföljelser i sina hemländer. Deras fall måste prövas av kunniga handläggare, men trots långvarig och allvarlig kritik har ständigt nya fall uppdragats där handläggare ställt orimliga krav på de asylsökande.

15

Religionsfriheten är en grundläggande mänsklig rättighet. FN:s flyktingkonvention är tydlig med att ge flyktingstatus åt människor som hyser en välgrundad fruktan för förföljelse i sitt hemland på grund av sin religion. Samtidigt har Migrationsverket under en längre tid mottagit kritik för sitt sätt att hantera religiös tillhörighet i sina beslut om asyl och uppehållstillstånd. Särskilt stark har kritiken varit mot bedömningarna av de flyktingar som konverterat till kristen tro under sin tid i Sverige.

20

I en rapport som tagits fram av Sveriges frikyrkosamfund påvisas stora skillnader i bedömningarna mellan Migrationsverkets olika kontor: I Göteborg avslås till exempel 80 procent av ansökningarna från afghanska konvertiter, medan motsvarande andel i Jönköping endast uppgår till 44 procent.

Ulrik Josefsson, teologie doktor och medförfattare till rapporten, menar att Migrationsverket även gör skillnad på olika konvertiters intellektuella förmåga att reflektera kring sin tro, vilket leder till att det blir den intellektuella kapaciteten och förmågan att uttrycka sig, snarare än tron hos konvertiten, som bedöms.

25

Regeringen har lyssnat på kritiken och i ett regleringsbrev uppdragit till Migrationsverket att redovisa hur myndigheten ”säkerställer rättslig kvalitet och likformig tillämpning i asylärenden där religiös uppfattning åberopas.” Det nya regleringsbrevet behöver också åtföljas av handling. Migrationsverket bör tillsäkra sig den kompetens som finns inom kyrkor och samfund så att prövningar av asylsökandes religiösa uppfattningar sker på saklig grund.

30

Många fall har lyfts fram där hbtq-personer har utvisats till länder där de löper överhängande risk att mördas, såsom Iran, Nigeria och Afghanistan. Bland annat har Migrationsverket tillämpat orimligt hårda bedömningskriterier när de prövat de asylsökandes berättelser, eller helt bortsett från hotbilder i hemlandet. Regeringen har tillsatt särskilda resurser tillsammans med ett uppdrag för kompetensförstärkande insatser på myndigheten för att komma till rätta med den låga rättssäkerheten, men sedan dess har kritiken fortsatt regelbundet lyfts mot Migrationsverkets beslutfattningsprocess, bland annat från enskilda asylrättsjurister och även från RFSL.

35

4. Stoppa alla utvisningar till Afghanistan

5 År 2018 var ett av de dödligaste åren för civila i Afghanistan sedan talibanregimens fall. Afghanistan har passerat Syrien och toppar nu Global Peace Index över världens farligaste länder med avseende på krig och terrorism. Utrikesdepartementet avråder sedan länge alla svenskar från att resa till landet.

10 Humanitära hjälporganisationer som Rädda Barnen och Röda Korset och även Amnesty International har vid ett flertal tillfällen vädjat till Sverige att upphöra med tvångsutvisningarna till Afghanistan. Afghanistans flyktingminister har kritiserat de svenska utvisningarna och helt motsatt sig tanken på att en internflykt skulle vara möjlig inom Afghanistan i dagsläget.

Knappt 10 000 unga människor hotas av utvisning till Afghanistan. En del av dessa omfattas av den så kallade Gymnasielagen, vilken ger dem en möjlighet att stanna i Sverige efter genomgången gymnasieutbildning om de snabbt lyckas etablera sig på arbetsmarknaden.

15 Men Gymnasielagen var en kompromissbetonad nödlösning som kom till under stor brådska, och löser inte på ett varaktigt sätt situationen för dessa unga människor. I stället riskerar de att efter avslutad utbildning kastas ut ur landet – antingen för att de inte lyckats få godkända betyg eller för att de inte lyckas skaffa ett varaktigt jobb.

20 Med tanke på under vilka omständigheter dessa unga människor lever sina liv, deras i många fall bristande språkkunskaper och de erfarenheter de bär med sig efter så många år på flykt är det inte rimligt att förvänta sig att de självklart ska kunna leva upp till dessa högt ställda kriterier.

I praktiken kommer endast en mycket liten del av dessa unga människor att kunna utvisas. I stället ökar risken att dessa unga blir en del av ett parallellt skuggsamhälle.

25 Migrationsverket och de olika rättsinstanserna har inte hunnit med att på ett rättssäkert sätt bereda och fatta beslut i de enskilda ärendena, varför väntetiderna har blivit orimligt långa. Ytterst drabbas de enskilda unga människorna, som i flera fall hunnit etablera sig i Sverige. Samhället har dessutom redan investerat stora belopp i dessa unga, exempelvis i form av utbildningar.

5. Amnesti för alla ensamkommande unga som varit i Sverige över ett år

30 Många unga och ensamkommande har nu vistats i Sverige en längre tid, och gruppen är betydligt större än bara de ensamkommande från Afghanistan. Denna grupp har drabbats hårt av införandet av den tillfälliga asyllagen, en bristande rättssäkerhet och alltför långa handläggningstider.

Den psykiska ohälsan är stor, självmord och olika former av självskadebeteende ökar. Svenska kyrkan berättar om ökande alkohol- och drogvänor till följd av psykisk ohälsa².

---

² <https://www.svenskakyrkan.se/nyheter/svenska-kyrkan-och-radda-barnen-stoppa-utvisningarna-till-afghanistan>

Samtidigt har tre svenska myndigheter fallerat i hanteringen av de asylsökande: Socialstyrelsen har släppt en rapport med uppgifter som visat sig vara felaktiga om möjligheterna att använda magnetkamera för att göra medicinska åldersbedömningar. Riksmedicinalverket har tagit fram bristfälliga mätmetoder som har bidragit till hundratals uppskrivningar i ålder för asylsökande, och
5 Migrationsverket har fått hård kritik från juridiska experter för att ha låtit de bristfälliga medicinska bedömningarna få en utslagsgivande karaktär i handläggningen av asylärenden.

Den samlade bilden är systematiska brister i myndighetsutövningen. Detta har gått ut över enskilda individer. I ett sådant läge är rättssäkerheten så hårt äventyrad att den enda rättssäkra vägen framåt är genom att rensa bordet och utfärda en allmän amnesti för denna grupp.

10 Amnestier ska tillämpas restriktivt, för de riskerar att gynna vissa grupper och individer. Gränsdragningsproblematiken är inte enkel. Vi har i Sverige en tradition av individuell prövning av asylskäl, och en amnesti riskerar att sända en signal till omvärlden att Sverige beviljar asyl även till individer som inte har asylskäl.

15 Samtidigt överväger de positiva aspekterna. Redan 2005 tog regeringen ett beslut som i praktiken innebär att över 17 000 människor, i huvudsak barnfamiljer med lång vistelsetid i Sverige och till personer med verkställighetshinder, beviljades en amnesti. Det hör till saken att Miljöpartiet, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Folkpartiet (dagens Liberalerna) förordade att betydligt fler människor skulle ha omfattats av amnestin.

20 En amnesti skulle i dagens läge ge möjlighet att skapa ordning och reda i flyktingpolitiken, minska det humanitära lidandet och ge utsatta människor en möjlighet att bygga sig en ny framtid i Sverige. Därför skulle en amnesti främja integrationen och ge Migrationsverket och rättsinstanserna en välkommen avlastning.

25 Den bästa vägen att på ett hållbart, humanitärt och integrationsfrämjande sätt lösa situationen är därför att genom lagstiftning utfärda en amnesti för ensamkommande barn och unga som vistats i Sverige i över ett år.

6. Ta bort försörjningskravet vid familjeåterförening.

Svenska medborgare och personer som beviljats permanent uppehållstillstånd på skyddsgrund bör undantas från försörjningskravet vid familjeåterförening. Att få leva tillsammans med den närmaste
30 familjen ska vara en rättighet, inte en belöning eller något som man kan köpa sig till. En hållbar socialdemokratisk migrationspolitik måste syfta till att förena familjer, inte splittra dem. En annan oavsiktlig följd av försörjningskravet blir att de som har det bättre materiellt ställt eller är mer anställningsbara privilegieras även i andra avseenden. Det är en orättvis politik.

35 FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter (1948) slår fast principen om familjens enhet. Denna princip har sedan dess bekräftats i flera konventioner om mänskliga rättigheter, med fokus på staternas skyldighet att bevara och återförena familjer som splittrats. Barnkonventionen ålägger Sverige att fatta beslut med ett tydligt barnperspektiv. Principen om familjeåterförening är också en av få säkra och lagliga vägar till Europa och Sverige för människor som flyr förföljelse och krig.

40 Den tillfälliga migrationslagen försämrade förutsättningarna för familjeåterförening genom att begränsa möjligheterna att få uppehållstillstånd för anhöriga till personer som fått asyl i Sverige.

Tidigare hade även människor som fått uppehållstillstånd som alternativt skyddsbehövande haft möjlighet att i Sverige få återförenas med sin familj. Denna möjlighet togs nu bort.

5 Förändringen innebar att Sverige nu erbjöd sämre möjligheter för människor som beviljats asyl att få återförenas med sina familjer än vad som var fallet i de flesta andra länder i EU. Särskilt den stora gruppen av flyktingar från Syrien drabbades, då de bedömdes vara just alternativt skyddssökande. Förändringen har inneburit stort mänskligt lidande. Människor som fått skydd i Sverige tvingas leva i ständig oro för sin make/maka och sina barn som inte fått komma hit. En sådan oro försämrar naturligtvis också förutsättningarna för integration i det svenska samhället.

10 I samband med förlängningen av den tillfälliga lagen sommaren 2019 fick alternativt skyddsbehövande åter möjligheten att återförenas med sin familj. Förändringen föregicks av en dom i Migrationsöverdomstolen som konstaterade att begränsningarna i familjeåterföreningen i den tillfälliga lagen stred mot Europakonventionen.

15 Beslutet att åter ge alternativt skyddsbehövande möjlighet att återförenas med sina familjer var klokt och nödvändigt. Men den tillfälliga lagen ställer höga krav på försörjning. Den sökande måste kunna försörja både sig själv och de familjemedlemmar som ansökan om återförening avser. Försörjningskravet drabbar kvinnor särskilt hårt eftersom de ofta står längre från arbetsmarknaden och oftare är kvar under svåra förhållanden i hemlandet, eftersom flykten ofta anses för riskabel.

7. Familjeåterförening – Sista länken-förening

20 Rätten till familjeåterförening innebär att uppehållstillstånd på skyddsgrund alltid ska ge rätt till återförening av kärnfamiljer.

25 Kvinnor och barn är tydligt överrepresenterade i gruppen som ansöker om uppehållstillstånd på grund av familjeanknytning till någon som redan är boende i Sverige. Det innebär att inskränkningar i familjeåterföreningen särskilt drabbar kvinnor och barn, och deras enda sätt att kunna ta sig till Sverige blir då via livsfarliga smuggelvägar som göder internationella ligor.

30 Det finns exempel på att ett eller flera barn som hunnit fylla 18 i en familj, eller en ensam äldre släkting utan andra skyddsnet inte har fått rätt till familjeåterförening, med svåra följder för den enskilda och familjen. Rätten till så kallad sista länken-återförening bör därför återinföras som huvudregel. Ingen ska lämnas därhän.

8. Uppdatera dagersättningen för asylsökande

Uppdatera dagersättningen för asylsökande, så att den ligger i linje med dagens index för försörjningsstödet för vanliga medborgare.

35 Asylsökande i Sverige som saknar egna medel har rätt till en dagersättning från Migrationsverket. Den ska räcka till kläder, mat och hyra, sjukvård, transporter etc. Men ersättningsnivån är avsevärt lägre än det reguljära försörjningsstödet. Därför lever också barn till asylsökande i många fall långt under gränsen för barnfattigdom. Beloppet på dagersättningen har förblivit oförändrat i många år och har således inte följt den övriga prisutvecklingen i samhället.

I snitt förväntas asylsökande behöva vänta i cirka två år på besked på sin asylansökan. De har under denna tid laglig rätt att vistas i Sverige, men lever under i en fattigdom långt under existensminimum, vilket blir särskilt problematiskt ur ett barnrättsperspektiv. Så djup fattigdom innebär betydande svårigheter för etableringen och ökar risken för psykisk ohälsa hos hela familjen.

5

9. Återinför synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter samt övriga skyddsbehövande som skäl för uppehållstillstånd

Den tillfälliga lagen tog bort ”synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter” och ”övriga skyddsbehövande” som skäl för uppehållstillstånd. Förändringarna innebär att en person inte längre har självklar rätt till uppehållstillstånd om hen exempelvis är allvarligt sjuk, behöver skydd på grund av väpnad konflikt, har skäl att frukta allvarliga övergrepp på grund av andra svåra motsättningar i hemlandet, eller inte kan återvända till sitt hemland på grund av miljökatastrof.

Synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter kan dock fortfarande beviljas om det skulle strida mot ett svenskt konventionsåtagande att avvisa eller utvisa utlänningen. Men sammantaget har förändringen fått allvarliga konsekvenser för många utsatta människor.

Många svårt sjuka – inte minst allvarligt sjuka barn – riskerar liv och hälsa eftersom ”övriga skyddsbehövande” inte finns kvar som skäl för uppehållstillstånd. Så har till exempel UNICEF Sverige varnat för att den tillfälliga lagen innebär kraftiga försämringar för de barn som är i störst behov av skydd.

Det rör sig till exempel om cancersjuka barn, eller barn i behov av dialys som nu utvisas till länder som inte på något sätt kan ge en likvärdig vård som dessa sjuka barn skulle kunna få i Sverige. Även Migrationsverket har påtalat att den tillfälliga lagen kan leda till brott mot Barnkonventionen, och menar att bestämmelsen om särskilt ömmande omständigheter bör återinföras.³

10. Fördubbla mottagningen av kvotflyktingar

Kvotflyktingssystem kompletterar på ett förtjänstfullt sätt asylrätten, men kan aldrig ersätta den. Rätten att söka asyl är en mänsklig rättighet.

Enligt UNHCR är behoven av mottagning av kvotflyktingar större än någonsin tidigare. Sverige tar årligen emot ungefär 5 000 kvotflyktingar. En kvotflykting är en person på flykt som av FN:s flyktingorgan UNHCR har blivit utvald att få flytta.

Kvotflyktingssystemet syftar till att ge skydd åt de allra mest utsatta individerna som befinner sig på flykt. De kvotflyktingar som erbjuds uppehållstillstånd i Sverige väljs ut av FN:s flyktingorgan UNHCR. Men Sverige ska ta ställning till om de presenterade flyktingarnas skyddsskäl är förenliga med landets lagar och de villkor som ställts upp för mottagning av kvotflyktingar.

Kvotflyktingssystemet skapar en säker väg in i Europa (och till andra delar av världen) och avhåller därmed en del flyktingar från att riskera livet på farliga farkoster över Medelhavet eller via andra olagliga rutter. Kvotflyktingssystemet motverkar därmed människosmuggling och ger också

---

³ <https://blog.unicef.se/2019/05/20/humanitara-skal-maste-finnas-kvar-for-de-mest-utsatta-barnen/>

möjlighet att prioritera de personer som är mest utsatta och i störst behov av vidarebosättning och skydd. Samtidigt innebär kvotflyktningssystemet att mottagarländerna ibland utgår från andra överväganden än rena skyddsskäl – till exempel arbetsmarknadspolitiska överväganden och förutsättningar för integration.

5 11. Integrera barnperspektivet i asylprövningsprocessen

I och med att barnkonventionen blir till svensk lag måste principen om barnets bästa få en starkare ställning som bärande princip för utövandet av svensk asylrättslagstiftning i praktiken. Migrationsmyndigheterna måste få ett tydligt åläggande att säkerställa att barns asylskäl utreds individuellt och tas på allvar. Barn ska dessutom inte placeras i utlänningsförvar, utan få möjlighet att leva med familjer och få en så normal uppväxt som omständigheterna tillåter.

Barnets bästa och anknytning till Sverige ska särskilt vara vägledande i ärenden om familjeåterförening. Barnperspektivet ska beaktas i tillståndsprövning på humanitär grund, enligt bestämmelserna om särskilt respektive synnerligen ömmande omständigheter.

Om föräldrarna beslutar att undanhålla sig eller på annat sätt försvåra verkställighet av avvisningsbeslut, ska det inte inverka menligt vid prövning barnens grad av anknytning till Sverige.

I de fall då åldersbedömningar behöver göras ska de ske med utgångspunkt i den asylsökandes egna uppgifter, och inte handläggarens. Medicinska tester för att fastslå ålder ska endast utföras med metoder som vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet.

20 12. PUT åt människor i Limbo

Ifall beslut om av- eller utvisning inte har kunnat verkställas under en fyraårsperiod så bör uppehållstillstånd beviljas som huvudregel vid ny prövning, under förutsättning att den sökande inte undanhållit sig eller aktivt försvårat verkställighet.

Mellan tio och tjugotusen människor i Sverige har nekats uppehållstillstånd, men saknar praktiska möjligheter att återvända till hemlandet inom överskådlig tid. De kan samverka till punkt och pricka med Migrationsverket, men saknar arbetstillstånd och kan inte heller få dagarsättning som asylsökande eller försörjningsstöd, eftersom de inte har uppehållstillstånd och inte heller är inskrivna i mottagningssystemet.

Dagens lagstiftning ger möjlighet att bevilja uppehållstillstånd efter fyra år (dvs sedan utvisningsärendets preskriptionstid har löpt ut) på grund av bestående verkställighetshinder, men tillämpningen av lagstiftningen ställer villkor som innebär att den enskilde i praktiken inte har möjlighet att kvalificera för uppehållstillstånd.

Därför behöver lagstiftningen förtydligas så att huvudregeln blir att den asylsökande ska beviljas uppehållstillstånd efter fyra år av bestående verkställighetshinder, förutsatt att den sökande inte själv aktivt har försvårat verkställigheten av beslutet.

13. Avskaffa udda-rekvisitet för tillämpning av den humanitära tillståndsgrunden "synnerligen ömmande omständigheter"

5 Få av de människoröden som det allmänna rättsmedvetandet skulle uppfatta som synnerligen ömmande kvalificerar idag för uppehållstillstånd, till följd av hur tillståndsgrunden "synnerligen ömmande omständigheter" tillämpas.

Ett "udda-rekvisit" säger att det inte räcker med att den humanitära situationen är så ömmande att det skulle uppfattas som stötande att neka uppehållstillstånd. Det som drabbat den enskilde måste dessutom betraktas som "udda", eller onormalt⁴.

10 Det leder till att bedömningen av rätten till uppehållstillstånd betraktar graden av mänskligt lidande som riskeras i hemlandet som mindre allvarligt, ifall det finns ett flertal andra som också är utsatta. Detta står i uppenbar strid med principen om att rätten till uppehållstillstånd ska bedömas individuellt.

14. Stärkt rättssäkerhet i förvarsärenden

15 Beslut om förvar i första instans ska endast fattas av migrationsdomstol, efter framställan från migrationsverket eller polismyndigheten.

Enligt utlänningslagen får en utlännings frihet inte begränsas utöver vad som är nödvändigt. Europakonventionen slår fast att utlänningsförvar bara får användas ifall det finns risk att personen avviker. Att ta någon i förvar innebär ett frihetsberövande och bör ses som en allvarlig åtgärd.

20 Vid andra fall av frihetsberövande i samhället, såsom vid häktning eller psykiatrisk tvångsvård, ställer samhället höga krav på rättssäkerheten. Men många beslut om utlänningsförvar fattas idag av polismyndighet eller tjänstemän på migrationsverket och rivs sedan upp av domstol efter bara ett par veckor. Det finns ett stort utrymme för tolkning i rekvisiten för beslut om förvar, och det ökar risken för godtycke. Därför bör beslut om utlänningsförvar inte beredas och fastställas som

25 idag, av samma myndighet och många gånger av samma tjänsteman.

Migrationsverkets eller polisens bedömningar bör betraktas som partsinlagor vid en prövning av förvarsbeslut, att jämföra med åklagares framställan om häktning. Därför bör beslut om förvar fattas i en annan instans, av migrationsdomstol, för att öka rättssäkerheten och legitimiteten bakom besluten. Idag överklagas nära nog samtliga förvarsbeslut till migrationsdomstol, varför antalet

30 ärenden inte skulle påverkas nämnvärt.

15. Migrationsverket och berörda rättsinstanser ska tilldelas höjda anslag för mer rättssäker asylprocess och effektiviserad beredningsprocess

35 Migrationsverket har fått långvarig och allvarlig kritik för bristande rättssäkerhet i asylprövningen. Bland annat visar verkets egen undersökning från förra våren att ungefär hälften av

---

⁴ Exempelvis Farr beskriver problemen med udda-rekvisitet här: <https://farr.se/sv/vad-vill-farr/familjeaterforening>

asylbedömningarna inte lever upp till verkets egna kriterier för kvalitet. Därtill har återkommande kritik riktats mot bristen på auktoriserade tolkar och i somliga fall även auktoriserad rättshjälp.

5 Anonyma medarbetare på Migrationsverket gick i januari 2018 ut och kallade asylprövningen ”varken rättssäker, enhetlig, förutsägbar eller hållbar”. Fastän mycket av den kritiken tillbakavisades av Migrationsverket, så kvarstår faktum att asylhandläggningen idag är långsam och vidhäftad med en lång rad problem. Förutom att en amnesti behövs för att reducera antalet innesående ärenden, måste också mer resurser till för att kunna säkerställa en rättssäker, tidseffektiv och human prövning av asylskäl.

Underlag

Förslag för asylpolitik på EU-nivå

16. Dublinförordningen behöver reformeras för ett mer rättssäkert mottagande

5 Dublinförordningen syftar till att upprätthålla principen om så kallat första asylland, men behöver idag reformeras eller ersättas. Den bygger på ett felaktigt antagande om likvärdighet i asylutrednings- och mottagningsförhållanden inom EU:s medlemsstater, men all tillgänglig statistik visar att så inte är fallet.

10 De EU-medlemsländer som gränsar till Medelhavet har i flera fall dåliga förutsättningar för ett rättssäkert och rättvist mottagande, men skulle tvingas ta det största ansvaret ifall förordningen började tillämpas konsekvent.

Dublinförordningens humanitära undantagsbestämmelse ger EU:s medlemsländer möjlighet att avstå från överföring enligt den så kallade första land-principen, med hänsyn till den asylsökandes situation och situationen i mottagarlandet. Men Sverige har tillämpat den humanitära bestämmelsen alltför restriktivt. Sverige bör avstå från överföring till annat EU-land om en sådan skulle få svåra humanitära följder.

15 Fastän Europarätten även fortsättningsvis bör begränsa möjligheten att söka asyl i flera olika medlemsstater, så bör den asylsökande ändå få en möjlighet att avstå från att söka asyl i första land, om det finns en uppenbar risk för att hans rättigheter där kommer att åsidosättas.

20

17. EU-bonusar till länder som tar ansvar för det gemensamma flyktingmottagandet

25 Den allt överskuggande principen för asylmottagandet måste vara den humanitära principen om solidarisk hjälp till människor i nöd. Samtidigt har den stora gruppen utomeuropeiska asylsökande, av vilka många haft decennier i arbetslivet framför sig, också varit samhällsekonomiskt lönsam för ett Europa med snabbt åldrande befolkning. På samma sätt som EU redan står för viktiga subventioner till näringar såsom jordbruket, vilka bedöms som särskilt önskvärda att bevara och hjälpa, bör EU därför subventionera de länder som går före och tar ansvar för fler asylsökande.

30 18. Avskaffa transportörsansvaret och ID-kontroller som syftar till att försvåra för asylsökande

35 Det behövs fler säkra vägar in i Europa. Ett sätt att åstadkomma detta vore att avskaffa det så kallade transportörsansvaret, det EU-direktiv som infördes 2001 och som i praktiken hindrar människor på flykt från att söka asyl i Europa. Transportörsansvaret innebär att transportörer av flyg, båtar, tåg och andra transportmedel är skyldiga att betala återresa, uppehållskostnader och eventuella övriga kostnader om de transporterar en person till ett EU-land där personen saknar tillstånd att vara.

Direktivet ställer dessutom krav på att transportören ska garantera att resenären har giltigt pass och visum om personen ska resa in i EU, annars ska personen nekas att resa. I praktiken innebär detta att en myndighetsprövning av flyktingars skyddsbehov överläts åt privata företag. Att på dylika sätt göra det praktiskt omöjligt för asylsökande att på laglig väg utöva sina mänskliga rättigheter, strider mot flyktingkonventionens anda.

Ett annat sätt att skapa fler säkra vägar in i Europa vore att utfärda humanitära visum på EU-ambassader på olika ställen i världen eller på tillfälliga konsulära kontor i flyktingläger eller i konfliktområden. Europaparlamentet har begärt att EU-kommissionen ska formulera ett lagförslag som innebär att asylsökande kan söka visum i någon av EU-ländernas ambassader eller konsulat för att komma till det aktuella landet och där söka asyl. Ambassaderna skulle inte pröva personens asylskäl men däremot göra en säkerhetsprövning.

Ett avskaffande av transportörsansvaret och möjlighet att söka humanitära visum skulle snabbt kunna skapa fler säkra vägar in i Europa. Dessa åtgärder måste emellertid förberedas noggrant, eftersom de sannolikt skulle innebära en markant ökning av antalet flyktingar som söker sig till Europa och utsätta de nu bristfälliga mottagningssystemen för svåra påfrestningar. Därför bör vi påbörja ett planeringsarbete för att avskaffa transportörsansvaret och för att införa humanitära visum till EU.

19. Öka de internationella sök- och räddningsaktionerna på Medelhavet

För att hantera flyktingfrågan på global nivå krävs internationellt samarbete. På europeisk nivå är EU i nära samverkan med de många internationella humanitära hjälporganisationerna centrala aktörer i ett sådant samarbete.

Sedan 2014 har över 15 000 människor omkommit på Medelhavet i sina försök att ta sig till Europa. Män, kvinnor och barn på flykt. Det är en närmast ofattbar siffra. De flesta som drunknar är människor som försöker ta sig från det krigshärjade Libyen till Europa. Medelhavet blir en massgrav för flyktingar.

Utvecklingen går nu åt fel håll: Humanitära aktioner stoppas, vilket urholkar den viktiga respekten för människovärdet och Europas trovärdighet som internationell röst för humanitära värden. På kort sikt måste därför de internationella sök- och räddningsaktionerna på Medelhavet öka.

20. Inför sanktioner mot EU-medlemsländer som drar sig undan sitt ansvar i flyktingpolitiken

EU-kommissionen måste ges effektiva möjligheter att övervaka efterlevnaden och vidta åtgärder för att säkerställa ett rättssäkert och humant asylmottagande i hela unionen.

Under flera år hamnade flertalet av de flyktingar som räddats på Medelhavet i ett enskilt medlemsland, Italien. Samtidigt har några av EU:s medlemsstater – framför allt Polen och Ungern, men även Tjeckien och Slovakien – konsekvent vägrat att bära sin del av ansvaret för flyktingmottagning och för en solidarisk europeisk flyktingpolitik. Ett sådant agerande är helt

oacceptabelt. Dels innebär dessa staters vägran att Europa kan ta emot färre flyktingar än vad som vore fallet om alla stater verkligen bidrog efter förmåga. Dels undergräver en sådan vägran viljan hos andra medlemsstater att ta emot flyktingar – den gemensamma viljan till flyktingmottagning stärks om alla hjälper till.

- 5 Därför är det viktigt att EU på allvar agerar mot de medlemsstater som inte vill medverka i ett samarbete kring att ta emot flyktingar. Om det inte går att uppnå en frivillig överenskommelse bör kraftfulla sanktioner införas mot de EU-stater som drar sig undan sitt ansvar i flyktingpolitiken, däribland möjligheten att undanhålla EU-medel till de stater som inte lever upp till gemensamma miniminivåer för ett solidariskt asylmottagande inom unionen. Det är inte rimligt att vissa
- 10 medlemsstater, som idag, undandrar sig ansvar genom att ej omfattas av EU:s skyddsgrundsdirektiv och andra gemensamma miniminivåer.

Dessa stater skulle visserligen kunna lägga in sitt veto mot beslut om sanktioner som skulle drabba dem själva, men i arbetet med EU:s långtidsbudget 2021-2027 finns det öppningar för de övriga EU-staterna att genom ekonomiska påtryckningar påverka de stater som nu inte vill hjälpa till.

15

21. Bygg en frivillig koalition mellan de stater som vill ta ansvar och gå före

Sanktioner mot de stater som inte är villiga att bidra bör kombineras med ett utökat samarbete mellan de EU-stater som är villiga att ta steget fram och gå i täten i arbetet med att utveckla en

20 gemensam och rättssäker flyktingpolitik.

I juli 2019 tog Tyskland och Frankrike ett gemensamt initiativ för att upprätta en särskild ”solidaritetsmekanism” (”solidarity mechanism”) för att fördela flyktingmottagningen mellan enskilda länder. Flera av EU:s medlemsstater har förklarat att de är villiga att ansluta sig till en sådan mekanism, däribland Finland, Luxemburg, Portugal, Litauen, Kroatien och Irland. Det fransk-

25 tyska initiativet är positivt och värt att arbeta vidare på.

Sverige bör ta aktiv del i arbetet med att inom EU skapa en ”koalition av villiga” för att på ett solidariskt och hållbart sätt ta ansvar för flyktingmottagningen inom EU.

22. Villkora Schengen-samarbetet med efterlevnad av gemensamma normer för flykting- och asylmottagande.

Sverige bör arbeta för att Schengen-samarbetet i framtiden genom en bindande överenskommelse villkoras till ländernas efterlevnad av en gemensam solidarisk asylpolitik inom EU. Den som vill kunna åtnjuta de många vinsterna med fri rörlighet och gemensamma gränser inom det europeiska samarbetet måste också vara villig att bära något av det gemensamma ansvaret för människor som

35 rör sig inom unionen.

23. Ingen förlängning av avtalet med Turkiet

I mars 2016 slöts ett avtal mellan EU och Turkiet om att minska antalet flyktingar som tar sig från Turkiet till EU. Avtalet innebär att flyktingar som utan giltiga resehandlingar kommer till Grekland

från Turkiet sänds tillbaka till Turkiet. Inom avtalets ram betalar EU Turkiet tre miljarder euro, samtidigt som EU lovar att vitalisera arbetet med förhandlingarna om ett turkiskt EU-medlemskap. Dessutom får turkiska medborgare tillgång till den visumfria Schengen-zonen. Avtalet har kritiserats hårt. Dels för de villkor som de återsända flyktingarna tvingas leva under i Turkiet. Dels

5 för att EU genom avtalet gjort sig beroende av Turkiet och dess auktoritära styre under president Recep Tayyip Erdogan.

EU:s avtal med Turkiet är orättfärdigt och bör rivas upp eller åtminstone inte förnyas. Men för att kunna ta emot de människor som skulle söka sig till Europa genom Turkiet efter att avtalet avslutats måste mottagningssystemen utvecklas. EU bör klargöra att avtalet med Turkiet kommer att

10 avslutas/inte kommer att förlängas och vidta nödvändiga åtgärder för att kunna hantera den nya situationen på ett humanitärt och rättssäkert sätt.

***

Underlag